

QUTQARUVCHILIK KASBINING JAMIYAT HAYOTIDAGI ÓRNI VA MANAVIY AHAMIYATI

Ilmiy rahbar: Polkovnik Shafiyev Rinat Rustamovich

Qoraqalpogʻiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi boshligʻi

Podpolkovnik Jumashov Anvar Allabergenovich

Qoraqalpogʻiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi Nukus shahar

Favqulodda Vaziyatlar boʻlimi boshligʻi

Mayor Qoshjanov Ulugʻbek Farxadovich

Qoraqalpogʻiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi Nukus shahar

Favqulodda Vaziyatlar boʻlimi ikkinchi qutqaruv qismi

boshligʻi

Kenesbaev Daniyar Zinatdin uli

Qoraqalpogʻiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi Nukus shahar

*Favqulodda Vaziyatlar boʻlimi ikkinchi qutqaruv qismi katta usta qutqaruvchisi kichik
serjant*

Annotatsiya: Mazkur maqolada favqulodda vaziyatlar tizimida faoliyat olib borayotgan qutqaruvchilarning jamiyat hayotidagi oʻrni, ularning mashaqqatli va sharaflı mehnati yoritilgan. Shuningdek, Qoraqalpogʻiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi Nukus shahar Favqulodda vaziyatlar boʻlimi ikkinchi qutqaruv qismi katta usta-qutqaruvchisi kichik serjant Daniyar Kenesbaevning xizmat faoliyati misolida qutqaruvchilarga xos jasorat, masʼuliyat va insonparvarlik fazilatları tahlil qilingan.

Kalit soʻzlar: Qutqaruvchi, favqulodda vaziyat, jasorat, fidoyilik, xavfsizlik, insonparvarlik, xizmat burchi, masʼuliyat, qahramonlik, profilaktika.

Kirish

Bugungi kunda inson hayoti va xavfsizligini taʼminlash davlat siyosatining ustuvor yoʻnalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, favqulodda vaziyatlar tizimida faoliyat yuritayotgan xodimlarning mehnati jamiyat barqarorligi va xalq osoyishtaligini saqlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Qutqaruvchilar tabiiy ofatlar, yongʻinlar, texnogen avariya va boshqa favqulodda holatlarda inson hayotini saqlab qolish uchun xizmat qiladi.

Qutqaruvchilik kasbi katta masʼuliyat, jasorat va matonat talab qiladi. Chunki har bir favqulodda vaziyat inson hayoti bilan bogʻliq boʻlib, tezkor va toʻgʻri qaror qabul qilishni talab etadi. Shu sababli qutqaruvchilarning faoliyati jamiyat tomonidan doimo yuksak qadrlanadi.

Mavzuning dolzarbligi

Bugungi globalashuv jarayonida inson hayoti, sogʻligʻi va mulkini himoya qilish masalasi har qachongidan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Dunyo miqyosida tabiiy va texnogen favqulodda vaziyatlarning soni va koʻlami ortib borayotgani jamiyat oldiga yangi

vazifalarni qo‘ymoqda. Yer silkinishlari, suv toshqinlari, yong‘inlar, ishlab chiqarish avariylari, kimyoviy va ekologik xavflar inson hayoti uchun jiddiy tahdid tug‘diradi. Shu sababli favqulodda vaziyatlar tizimi xodimlarining faoliyati nafaqat professional soha, balki jamiyat xavfsizligining eng muhim tayanchlaridan biri sifatida qaralmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi, xususan Qoraqalpog‘iston hududida ham tabiiy-geografik sharoit, iqlim o‘zgarishlari va antropogen omillar favqulodda vaziyatlar xavfini oshirib bormoqda. Bu esa qutqaruv xizmatlarining tezkorligi, tayyorgarligi va kasbiy mahoratini yanada kuchaytirishni talab etadi. Har bir favqulodda holat inson hayoti bilan bevosita bog‘liq bo‘lgani uchun qutqaruvchilarning zimmasidagi mas‘uliyat juda yuqoridir. Ularning har bir qarori va harakati inson taqdirini belgilab berishi mumkin.

Shu nuqtai nazardan qaraganda, qutqaruvchilarning xizmat faoliyatini chuqur o‘rganish, ularning jasorati va fidoyiligini ilmiy jihatdan tahlil qilish bugungi kunning eng muhim vazifalaridan biridir. Qutqaruvchilik kasbi nafaqat jismoniy kuch va texnik bilimni, balki yuqori darajadagi ruhiy barqarorlik, tezkor fikrlash va insonparvarlik fazilatlarini ham talab qiladi. Ayniqsa, ekstremal vaziyatlarda to‘g‘ri va aniq qaror qabul qilish qutqaruvchining professional darajasini belgilovchi asosiy omil hisoblanadi.

Bugungi kunda jamiyatda xavfsizlik madaniyatini shakllantirish masalasi ham dolzarb bo‘lib qolmoqda. Aholi, ayniqsa yoshlar orasida favqulodda vaziyatlarda to‘g‘ri harakat qilish ko‘nikmalarini shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Chunki ko‘plab favqulodda holatlarda insonlarning o‘z vaqtida va to‘g‘ri harakat qilmasligi oqibatida zarar darajasi ortib ketadi. Shu bois qutqaruvchilar tomonidan olib borilayotgan profilaktik tadbirlar, o‘quv mashg‘ulotlari va targ‘ibot ishlari jamiyat xavfsizligini ta‘minlashda muhim o‘rin tutadi.

Qutqaruvchilarning faoliyatini o‘rganish, ularning hayotiy tajribasini tahlil qilish yosh avlodni vatanparvarlik, jasorat va fidoyilik ruhida tarbiyalashda ham katta ahamiyatga ega. Chunki qutqaruvchilik kasbi o‘zida insonparvarlikning eng yuksak namunalarini mujassam etadi. Har bir qutqarilgan inson hayoti bu kasb egalariining mehnati va jasoratining yorqin ifodasidir. Shu sababli qutqaruvchilar jamiyatda hurmat va e‘tirofga sazovor bo‘lgan kasb egalari hisoblanadi.

Ayniqsa, Qoraqalpog‘iston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi tizimida faoliyat yuritayotgan xodimlarning amaliy tajribasi va xizmatdagi fidoyiligi alohida e‘tiborga loyiqdir. Ular murakkab sharoitlarda ham o‘z xizmat vazifasini sidqidildan bajarib, aholining xavfsizligini ta‘minlashga katta hissa qo‘shmoqda. Bunday xodimlarning faoliyatini o‘rganish nafaqat ilmiy, balki tarbiyaviy jihatdan ham katta ahamiyatga ega.

Shuningdek, global iqlim o‘zgarishlari natijasida yuzaga kelayotgan yangi xavf-xatarlar ham mavzuning dolzarbligini yanada oshirmoqda. So‘nggi yillarda dunyoning turli hududlarida kuzatilayotgan tabiiy ofatlar favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik tizimini doimiy ravishda takomillashtirib borish zarurligini ko‘rsatmoqda. Bu esa qutqaruv xizmatlarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va kadrlar malakasini oshirishni talab etadi.

Xulosa

Mazkur ilmiy ishda favqulodda vaziyatlar tizimida faoliyat olib borayotgan qutqaruvchilarning jamiyat hayotidagi o‘rni, ularning kasbiy faoliyati, inson hayotini saqlab qolishdagi fidoyiligi hamda jasorati keng yoritildi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, qutqaruvchilik kasbi nafaqat oddiy xizmat turi, balki inson hayoti va xavfsizligini ta‘minlashga qaratilgan eng mas‘uliyatli va eng sharaflil kasblardan biridir.

Qutqaruvchilar har kuni turli murakkab va xavfli vaziyatlarda ishlashga majbur bo‘ladilar. Bu jarayonda ular faqatgina texnik bilim va jismoniy tayyorgarlik bilan emas, balki yuqori darajadagi ruhiy barqarorlik, tezkor qaror qabul qilish qobiliyati hamda kuchli iroda bilan harakat qilishlari zarur bo‘ladi. Har bir favqulodda holat inson hayoti bilan bevosita bog‘liq ekanligi sababli, qutqaruvchilarning har bir harakati katta ahamiyat kasb etadi.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, favqulodda vaziyatlar tizimining samarali faoliyati jamiyat xavfsizligi va barqarorligining asosiy omillaridan biridir. Tabiiy ofatlar, texnogen avariya va boshqa favqulodda holatlar sonining ortib borishi ushbu tizim xodimlarining kasbiy tayyorgarligi va mas‘uliyatini yanada oshirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu sababli qutqaruvchilarning bilim va ko‘nikmalarini muntazam oshirib borish, zamonaviy texnika va texnologiyalar bilan ishlash malakasini rivojlantirish bugungi kunning dolzarb talablaridan biridir.

Tadqiqot davomida Qoraqalpog‘iston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi Nukus shahar Favqulodda vaziyatlar bo‘limi ikkinchi qutqaruv qismi katta usta-qutqaruvchisi kichik serjant Daniyar Kenesbaev faoliyati misolida qutqaruvchilarga xos bo‘lgan jasorat, fidoyilik va kasbiy sadoqat yoritildi. Uning xizmat faoliyati shuni ko‘rsatadiki, haqiqiy qutqaruvchi o‘z burchini faqat xizmat sifatida emas, balki inson hayotini saqlab qolishga qaratilgan muqaddas vazifa sifatida bajaradi. Bunday xodimlar jamiyatda yuksak hurmat va e‘tirofga sazovor bo‘ladi.

Shuningdek, qutqaruvchilarning profilaktik faoliyati ham katta ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Aholi o‘rtasida xavfsizlik qoidalarini tushuntirish, yong‘in xavfsizligi, tabiiy va texnogen xavflar paytida to‘g‘ri harakat qilish bo‘yicha targ‘ibot ishlari favqulodda vaziyatlarning oldini olishda muhim rol o‘ynaydi. Bu esa jamiyatda xavfsizlik madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ham ko‘rsatadiki, bugungi kunda yosh avlodni vatanparvarlik, jasorat va insonparvarlik ruhida tarbiyalashda qutqaruvchilarning faoliyati katta tarbiyaviy ahamiyatga ega. Ularning hayotiy misoli orqali yoshlar mehnatsevarlik, mas‘uliyat va fidoyilik kabi fazilatlarni o‘zlashtiradilar. Bu esa kelajakda jamiyatning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Favqulodda vaziyatlar tizimining samaradorligini oshirish uchun quyidagi yo‘nalishlarga alohida e‘tibor qaratish zarur, degan xulosaga kelindi:

Birinchidan, qutqaruvchilarning kasbiy tayyorgarligini yanada kuchaytirish va ularni zamonaviy o‘quv dasturlari asosida qayta tayyorlash tizimini rivojlantirish lozim. Chunki zamonaviy xavf-xatarlar yangi bilim va ko‘nikmalarni talab qiladi.

Ikkinchidan, moddiy-texnik bazani yanada mustahkamlash, zamonaviy qutqaruv texnikalari va maxsus uskunalar bilan ta'minlash zarur. Bu favqulodda holatlarda tezkor va samarali harakat qilish imkonini beradi.

Uchinchidan, aholi orasida xavfsizlik madaniyatini oshirish bo'yicha targ'ibot va profilaktika ishlarini yanada kengaytirish lozim. Chunki ko'plab favqulodda holatlarning oldi o'z vaqtida olingan profilaktik choralar bilan bartaraf etilishi mumkin.

To'rtinchidan, qutqaruvchilarning mehnatini yanada qadrlash, ularning ijtimoiy himoyasini kuchaytirish va kasbiy nufuzini oshirish muhim ahamiyatga ega. Bu esa soha xodimlarining yanada fidokorona xizmat qilishiga turtki bo'ladi.

Umuman olganda, qutqaruvchilik kasbi inson hayotini asrashga qaratilgan eng oliy darajadagi insonparvarlik faoliyatidir. Har bir qutqaruvchining mehnati jamiyat xavfsizligi, barqarorligi va taraqqiyotida beqiyos ahamiyatga ega. Shu sababli ushbu sohani rivojlantirish, xodimlarning kasbiy salohiyatini oshirish va ularning faoliyatini keng targ'ib qilish bugungi kunning eng muhim vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Xulosa qilib aytganda, favqulodda vaziyatlar tizimi xodimlarining fidoyiligi, jasorati va insonparvarlik tamoyillariga asoslangan faoliyati jamiyat hayotida beqiyos o'rin tutadi. Ularning har bir amalga oshirgan harakati inson hayotini saqlab qolishga qaratilgan bo'lib, bu kasbni eng sharafli kasblardan biri sifatida e'tirof etishga asos bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Qonuni. “Favqulodda vaziyatlarning oldini olish va bartaraf etish to'g'risida”. – Toshkent, 2020-yil (amaldagi tahrir).
2. O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligi. Fuqaro muhofazasi asoslari: o'quv-uslubiy qo'llanma. – Toshkent, 2021.
3. O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligi rasmiy veb-sayti: <https://fvv.uz>❖
4. O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi va Favqulodda vaziyatlar tizimi bo'yicha me'yoriy-huquqiy hujjatlar to'plami. – Toshkent, 2019–2024.
5. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmon va qarorlari: favqulodda vaziyatlar tizimini rivojlantirishga oid hujjatlar. – www.lex.uz